

land och Bohuslän och Gud vet hvilka andra Svenska provinser. Fakta kunna icke förnekas; och det är oförnekligen sannt, att Finland varit endast en Svensk provins. Historien må afgöra, hvilken lycka dylika provinser, stora som konungariket, bragt Sverige. Faktiskt är, att de icke kunnat bibehållas. Men ingen förnuftig människa vägrar gerna att göra någon skilnad mellan provinsen Finland och provinsen Halland, icke blott derföre, att den förra provinsen var 1/3 del af hela konungariket, utan hufvudsakligen derföre, att Finlands befolkning icke är af Svensk, icke ens Skandinavisk, ja icke af Germanisk eller ens af Indo-Germanisk stam. Huruvida någon sjelfständighet lemnad åt ett underkufvadt folk, så helt och hållet fremmande för det herrskande folket, kunnat vara af statsklokheden föreskrifven, må vara derhän. Faktiskt är, att »provinserna» nu har egen lagstiftning, egen styrelse, eget statsverk och med förlof – har i behåll egen nationalitet och eget språk. Om mycken klokhets vittnar det derföre icke, att ännu alltjemnt framhålla sagde provinsiella beroende. Det är åtminstone icke klokt, då man, såsom Sv. Tidningen, i samma andetag ger vinkar om den fordna provinsens nuvarande elände och söker väcka dess längtan til de Egyptiska köttgrytorna. Sjelfmant erbjudet sig dervid för en Finne en jemnförelse.

När Finlands Storfurste, Kejsaren af Ryssland, afgifver Sin *regentförsäkran till Finska folket*, förkunnar Han, att Han uppstigit på Kejsaredömet Rysslands och – Storfurstendömet Finlands *throne*. Kommer så Svenska Tidningen – med »Svenskarne» – och håller tal om de Svenska provinserna Halland och Finland, så kan man här i Finland väl icke påstå, att den – med »Svenskarne» – säger någon osanning; men det gifves historiska sanningar, hvilkas idkeliga upprepande kan vara gagnlöst. Af denna art är den nämnda provinshistorien, så länge Sverige håller åtminstone en Generalkonsul i Finland.

Äfven Svenska Tidningen torde af den anförda jemnförelsen kunna lära, huru de stora på jorden förstå att skona vissa strängar, hvilka de små – Bladet behagade hålla oss ursäktade – finna sin lust uti att omildt beröra.

J. V. S.

66 SVENSK LITTERATUR.

Litteraturblad n:o 9, september 1856

E. G. GEIJERS FÖRELÄSNINGAR ÖFVER MENNISKANS HISTORIA.

Geijer höll 1841–1842 föreläsningar öfver Menniskans Historia. Dessa föreläsningar voro fria föredrag utan koncept. Numera professor Ribbing, en af G:s åhörare, antecknade det förelästa, och första terminens anteckningar äro äfven af Geijer sjelf öfversedda och rättade. Vid utgifvandet har Herr R. utom sina anteckningar kunnat rådfråga endast några schemata till särskilda föreläsningar. Läsaren öfvertygas dock lätt, att intet väsentligt i sammanhanget brister. Äfven i formen igenkänner man Geijer öfverallt, ehuru det fria föredraget gifvit ord och uttryck en frihet, stundom gående i det komiska, som icke vanligen anträffas i G:s skrifter. Naturligt är, att det hela icke kan hvarken till sammanhang eller framställningssätt vara så vårdadt, som en skriven bok; ehuru man äfven i Geijers senare skrifter i detta hänseende stundom finner en frihet råda, som hos en mindre snillrik författare vore ett fel.

Föreläsningarne, såsom ett uttryck af Geijers hela verldsåskådning, äro af det värde, att det bör skattas för den första lycka, att den utmärkta mannen vid dem haft en så intelligent och omsorgsfull åhörare som Hr Ribbing. Icke blott för Svenska litteraturen, utan för hvarje tänkande bildad menniska skulle deras spårlösa försvinnande väl varit den största förlust. De utgöra ett utkast till en historiens filosofi. Man finner dock, att vid arbetet, att finna en fast ståndpunkt för betraktelsen, Geijer blifvit öfverväldigad af sitt ämne, så att det mesta af föreläsningarne utgör en inledning, i hvilken han kritiskt genomgår hela den nyare filosofins historia. Klar och gående på hufvudsak i uppfattningen, skarpsinnig och snillrik i bedömandet är denna kritik i och för sig af största intresse; och ehuru dess resultat ingalunda är i filosofisk mening bevisadt, ger det dock ett tillfredsställande svar till menniskoandens högsta frågor. Ja det hela är egentligen ett svar på dessa, så att äfven den historiska utvecklingen för Geijer blir vetandets, det religiösa medvetandets, icke utveckling i handlingens värld.

Boken är icke för den stora läseallmänheten, utan för den vetenskapligt bildade – och bland denna för dem, som hafva något allvar med sin öfvertygelse; ehuru vi icke tveka, att dess läsning skulle väcka allvarliga tankar äfven hos det stora antal, som aldrig drömt om, att en öfvertygelse för människan behöfves, om hon vill vara något mera, än ett djur med förmåga att äta kokad mat och att sladdra.

Vi pryda vårt blad med ett utdrag, omfattande de två första föreläsningarne för hösttermin 1841.

67 UR HERTHA AF FREDRIKA BREHMER.

Litteraturblad n:o 9, september 1856

Den berömda författarinnan har börjat en serie »Nya Teckningar ur Hvardagslifvet» med denna roman: »Hertha eller en själs historia, teckning ur det verkliga lifvet». Det vore missaktning mot boken och Författarinnan, att icke närmare ingå på frågan om romanens konstvärde. Vi skola derföre i ett följande häfte till densamma återkomma. Här meddela vi på förhand ett utdrag, tjenligt att karakterisera hjeltinna och bokens allmänna tendens.

40

68 JERNVÄGSFRÅGAN I TIDNINGEN WIBORG

Litteraturblad n:o 9, september 1856

Tidningen Wiborg har, såsom icke oväntadt varit, gjort åtskilliga anmärkningar vid och mot artiklarne om Finland's kommunikationer i detta blads Majhäfte. Af stor vikt äro dock dessa anmärkningar icke. Men sakens vikt förtjenar att äfven det mindre viktiga icke lemnas oanmärkt.

I hufvudsak, i frågan: om jernvägar eller kanaler? synes numera någon anmärkningsvärd olikhet icke finnas i tidningen Wiborg's och vår uppfattning. Wiborg påstår väl, att »särskilda» förhållanden i Finland göra jernvägsanläggningar mindre förmonliga än i andra länder. Det är ganska riktigt. Vi hafva icke förbisett det, och det kan icke gerna förbises, att jernvägar i mera kultiverade och tätare befol-